

До разової спеціалізованої вченої ради  
ДФ 35.725.160  
для проведення захисту дисертації  
на здобуття ступеня доктора філософії  
з галузі знань 08 Право  
за спеціальністю 081 Право  
у Львівському державному університеті  
внутрішніх справ  
(79007, м. Львів, вул. Городоцька, 26)

## **ВІДГУК**

офіційного опонента

кандидата юридичних наук, доцента,

**ТАРАСЕНКА Леоніда Леонідовича**

на дисертацію Меленчука Володимира Ігоровича

«Звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні», подану на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

**Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами.** Проблематика, якій присвячена дисертація Меленчука Володимира Ігоровича, є надзвичайно актуальною в умовах трансформації правової системи України, орієнтованої на утвердження верховенства права та ефективного захисту прав і свобод людини. Питання реального виконання судових рішень та рішень інших органів які підлягають примусовому виконанню набуває особливої ваги з огляду на практику Європейського суду з прав людини щодо порушення ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод через системне невиконання рішень національних судів.

Незважаючи на наявність певних фрагментарних напрацювань у цій сфері, комплексних наукових досліджень, присвячених саме зверненню стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні, досі не існувало. У цьому контексті тема дисертаційного дослідження є науково значущою, відповідає потребам розвитку процесуального права, теорії виконавчого провадження, а також узгоджується з міжнародними зобов'язаннями України.

Робота виконана в межах науково-дослідної тематики кафедри цивільно-правових дисциплін Львівського державного університету внутрішніх справ «Проблеми правового регулювання приватних відносин в умовах гармонізації законодавства України з правом Європейського Союзу» (державні реєстраційні номери 0120U102681 та 0123U103819), що засвідчує її органічний зв'язок із запланованими науковими дослідженнями у відповідній галузі.

**Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.** Ознайомлення з дисертаційною роботою Меленчука В. І. на тему «Звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні» дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки та пропозиції, сформульовані здобувачем, є належним чином обґрунтованими. Це підтверджують: чітке формулювання мети та завдань дослідження, що забезпечило логічну побудову структури роботи та відображення виконання кожного із завдань у відповідних розділах і підрозділах дисертації; комплексний характер аналізу, який охоплює нормативні акти, наукові джерела, практику Верховного Суду, рішення ЄСПЛ, а також власну практику виконання рішень; внутрішня логічна послідовність викладу матеріалу, наявність логічно завершених проміжних висновків у межах кожного підрозділу, розділу та загальних висновків до дисертації; застосування широкого спектру наукових методів, зокрема діалектичний, логічний, історичний, порівняльно-правовий, формально-юридичний, аналітичний, системний методи, а також методи аналізу і синтезу, які були використані комплексно, із дотриманням принципу методологічної узгодженості; ретельне опрацювання джерельної бази: у дисертації використано 197 наукових і нормативних джерел, що свідчить про глибину дослідження та охоплення широкого спектра окресленої проблематики.

Обсяг, структура й зміст дисертації цілком відповідають її меті, завданням і висновкам. Обсяг роботи складає 207 сторінок. У дисертації дотримано академічних вимог до оформлення та внутрішньої логіки наукового дослідження.

Науковий рівень дисертації та наукових публікацій Меленчука В. І. є високим, отримані ним результати дослідження характеризуються науковою новизною, є переконливо обґрунтованими та відповідають темі дисертації, а поставлене здобувачем наукове завдання виконане вповні на високому рівні, з аналізу тексту дисертації видно, що дисертант досконало володіє методологією наукової діяльності.

Запропоновані положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертаційному дослідженні В. І. Меленчука, є концептуально вивіреними, належно обґрунтованими і становлять вагомий внесок у розвиток правничої науки. Загалом, твердження автора дисертації, його аргументація є переконливими. Викладені у вступі та розділах основної частини роботи положення, які стосуються постановки проблеми в цілому, окремих її аспектів, належно показують, що відповідні питання є теоретично і практично важливими, не розроблені раніше в науці, перспективні для дослідження.

**Структура та зміст дисертаційної роботи** Меленчука В. І. відповідають вимогам, що існують до кваліфікаційних наукових праць на здобуття ступеня доктора філософії у галузі права. Побудова дисертації витримана у відповідності до науково-логічної послідовності – від з'ясування теоретичних засад і сутності звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні до розроблення прикладних механізмів їх примусового виконання з урахуванням галузевих особливостей.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено ступінь її наукової розробки, чітко окреслено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, охарактеризовано методологічну базу, емпіричний масив і наукову новизну, наведено відомості про апробацію результатів та їх практичне впровадження. Мета дослідження – дослідити проблематику звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні, проаналізувати нормативно-правові акти, які на цьому етапі здійснюють правове регулювання окресленого примусового заходу, виявити особливості звернення стягнення на грошові кошти різних категорій боржників і

представити власні пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання звернення стягнення на грошові кошти боржника у межах виконавчого провадження – реалізована через систему завдань, які успішно вирішено у межах трьох змістовних розділів та результати виконання кожного завдання викладено у висновках.

Перший розділ присвячений загальній характеристиці грошових коштів та звернення стягнення на них. У ньому надано авторські поняття грошових коштів, поняття звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні, та виокремлено основні ознаки звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні, а також сформульовано загальні методологічні підходи до їх аналізу.

У другому розділі увагу зосереджено на аналізі загальних правил звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні. Значна увага приділена аналізу коштів на які не можна звертати стягнення, а також розглянуто процедурні питання.

У третьому розділі висвітлено особливості звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні під час дії режиму воєнного стану та проаналізовано здійснення виконавчого провадження щодо боржників, які несуть військову службу. Дослідження у цьому розділі ґрунтується на глибокому аналізі практики, доктрини та зарубіжного досвіду, запропоновано низку інституційних, процесуальних і технологічних інновацій.

Уся дисертаційна робота вирізняється внутрішньою цілісністю, логічною завершеністю та концептуальною узгодженістю. Структура дисертації є виваженою та оптимально відповідає меті дослідження. Кожен із розділів є змістовно насиченим, аргументованим і спрямованим на розв’язання конкретних наукових завдань. Загалом, дисертація Меленчука В. І. є завершеним науковим дослідженням, яке системно розкриває обрану тему.

**Оцінка методології дослідження.** Методологічна основа дисертації Меленчука В. І. відповідає високим науковим стандартам і є теоретично обґрунтованою, змістовно насиченою та внутрішньо узгодженою. Автором використано широкий арсенал філософських, загальнонаукових і спеціально-юридичних методів, які не лише формально заявлені, а й реально застосовані у процесі дослідження, що засвідчує високий рівень наукової культури дисертанта.

У роботі послідовно використано діалектичний метод, завдяки якому виявлено еволюцію правових підходів до застосування такої виконавчої дії, як звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні.

Системний і структурно-функціональний методи дали змогу дослідити виконавче провадження як цілісну правову систему, в якій звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні виконує окрему, проте функціонально інтегровану роль. Формально-юридичний та герменевтичний методи ефективно використані для тлумачення положень Закону України «Про виконавче провадження», Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу законів про працю України та інших нормативних актів, з метою виявлення прогалин у правовому регулюванні, суперечностей у термінології й з'ясування справжнього змісту правових приписів. Завдяки методу аналізу й синтезу здійснено класифікацію коштів, на які не може бути звернено стягнення у виконавчому провадженні, обґрунтовано нові підходи для забезпечення балансу прав та інтересів обох сторін виконавчого провадження.

Порівняльно-правовий методи застосовані для ґрунтовного аналізу рішень ЄСПЛ, Верховного Суду, судів загальної юрисдикції, що дозволило сформулювати низку пропозицій для вдосконалення українського законодавства. Онтологічний та аксіологічний підходи дозволили дисертанту перейти від формального тлумачення норм до глибшого розуміння правової природи звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні.

У цілому методологія дослідження є різноплановою, інтердисциплінарною, відповідає предмету, меті та завданням дослідження. Вона забезпечила глибоке проникнення у сутність досліджуваних явищ і створила підґрунтя для одержання нових для науки і практично цінних результатів.

**Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.** Дисертаційна робота Меленчука В. І. вирізняється високим рівнем достовірності сформульованих наукових положень, висновків і рекомендацій, що зумовлено належною методологічною обґрунтованістю дослідження, багатством джерельної бази, застосуванням доктринального, нормативного та емпіричного матеріалу, а також логічною завершеністю аргументаційних конструкцій, представлених у кожному з розділів. Положення, винесені на захист, ґрунтуються на всебічному аналізі чинного законодавства України у сфері примусового виконання судових рішень, зокрема Закону України «Про виконавче провадження», Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу законів про працю України, норм міжнародного права та актів Європейського суду з прав людини. Автором опрацьовано значний масив практики Верховного Суду та ЄСПЛ, що свідчить про глибоке розуміння природи правозастосування і забезпечує релевантність та прикладну значущість кожного висновку. Аргументація дисертанта послідовно вибудована. Кожен із висновків підтверджений або положеннями нормативного регулювання, або емпіричними прикладами з практики виконання судових рішень, що знижує ризик декларативності та підвищує наукову валідність результатів. Важливо, що практичні рекомендації не залишаються абстрактними, а є результатом логічного узагальнення дисертантом типових проблемних ситуацій, з якими стикаються суди, державні та приватні виконавці в ході застосування найпоширенішої виконавчої дії, - звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні. Високий ступінь достовірності підтверджується й тим, що положення роботи були апробовані в процесі впровадження у правотворчу діяльність, судову та

виконавчу практику, а також – в освітньому процесі. Це засвідчує не лише концептуальну надійність положень дослідження, а й їхню здатність бути трансформованими в дієві інструменти вдосконалення правозастосування. Таким чином, сформульовані в дисертації наукові положення, висновки і рекомендації є внутрішньо узгодженими, аргументовано обґрунтованими, логічно послідовними, концептуально вивіреними та практично релевантними.

**Наукова новизна отриманих результатів дослідження, які виносяться на захист.** Дисертація Меленчука В. І. «Звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні» вирізняється високим ступенем наукової новизни, яка полягає у концептуальному переосмисленні природи, структури та механізмів реалізації звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні, у контексті доктрини ефективного захисту прав людини та принципу правовладдя. Так, здобувачем уперше: запропоновано власне розуміння поняття «звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні»; виокремлено основні ознаки звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні, серед яких: дія виконавця, примусовий характер, юридична підстава, суб'єктний склад, об'єкт стягнення та процесуальна форма. Автором у роботі здійснено комплексний теоретико-прикладний аналіз інституту звернення стягнення на грошові кошти боржника як пріоритетного заходу примусового виконання рішень.

Поглиблено правовий зміст балансу інтересів стягувача та боржника у виконавчому провадженні, а також сформульовано авторську концепцію оптимізації процесуальних гарантій захисту прав сторін через призму сучасних тенденцій цифровізації виконавчих дій та запровадження новітніх інструментів розшуку й арешту безготівкових коштів.

Дістало подальшого розвитку теоретичне обґрунтування трансформації виконавчих процедур в умовах цифровізації правосуддя. Зокрема, автором концептуалізовано правову природу автоматизованого арешту та списання грошових коштів на рахунках у банках та інших фінансових установах.

Обґрунтовано необхідність усунення нормативних колізій між банківським законодавством та законодавством про виконавче провадження, що дозволило запропонувати нову модель взаємодії органів примусового виконання з банківським сектором.

**Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.** У дисертації Меленчука В. І. «Звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні» наукові положення, висновки й рекомендації викладено системно, послідовно та в повному обсязі, відповідно до заявленої мети та окреслених завдань дослідження.

Структурна побудова дисертації забезпечує логічну узгодженість між аналітичною частиною та запропонованими рекомендаціями: кожне положення підкріплене конкретними прикладами, нормативними позиціями, результатами порівняльно-правового аналізу, що гарантує доказовість і практичну значущість висновків. Особливої уваги заслуговує повнота викладу у висновках до кожного розділу та у загальних висновках дисертації, де систематизовано відображено всі здобуті результати, при цьому дотримано принцип відповідності між поставленими завданнями та досягнутими науковими результатами.

Рекомендації автора мають не лише теоретичне, а й практичне значення, про що свідчить їхнє впровадження в правозастосовну, нормотворчу та освітню діяльність, підтверджене відповідними актами. Отже, у дисертації повністю розкрита досліджувана тема.

Основні наукові результати дисертаційного дослідження опубліковано у 3-х статтях у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань категорії «Б», затвердженого МОН України, а також у тезах 4-х доповідей на семінарах і конференції. Основні теоретичні та практичні результати дисертації було оприлюднено на таких науково-практичних заходах: науково-практичних семінарах «Актуальні проблеми приватного права в умовах євроінтеграційних процесів в Україні» (м. Львів, 11.11.2022 р., 10.11.2023 р., 31.10.2025 р.); Present

and future: priority areas of research in scientific and educational activities: abstracts of VII International Scientific and Practical Conference (м. Прага, 17-19 лютого 2025 р.). Прага, 2025.

**Відсутність порушення академічної доброчесності.** Аналіз змісту дисертаційної роботи Меленчука В. І. «Звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні» свідчить про дотримання ним принципів академічної доброчесності.

Усі використані джерела коректно процитовані, наукові ідеї, запозичення та положення інших авторів подано з відповідними посиланнями, що виключає ймовірність академічного плагіату.

Висновки й наукові пропозиції дисертанта сформульовані самостійно на основі критичного переосмислення джерел і аналітичного опрацювання широкої емпіричної бази. Ознак фабрикації або фальсифікації результатів дослідження не виявлено. Робота відповідає етичним вимогам наукових досліджень і засвідчує високий рівень наукової сумлінності здобувача.

**Практичне значення одержаних результатів.** Дисертаційне дослідження В. І. Меленчука має вагоме практичне значення для різних сфер правової діяльності.

У науково-дослідному аспекті положення роботи можуть бути використані для подальшого розвитку теорії виконавчого провадження, зокрема щодо особливостей звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні.

У правотворчості запропоновані автором концепції вже викликали інтерес серед практиків і були підтримані окремими державними та професійними інституціями (зокрема, зафіксовано впровадження результатів за участі народного депутата України, Львівського міжрегіонального управління Міністерства юстиції України, Шевченківського районного суду м. Львова, голови ради приватних виконавців Львівської області тощо). У правозастосовній сфері дисертація може використовуватись як орієнтир для

суддів та виконавців щодо реального, а не формального, поновлення порушених прав.

В освітньому процесі матеріали дослідження впроваджені у процес викладання навчальних дисциплін у ЛьвДУВС (акт впровадження № 72 від 20.11.2025 р.), що засвідчує цінність роботи як джерела актуального навчального контенту. Отже, високий рівень апробації результатів дослідження, належне дотримання вимог академічної доброчесності та істотна прикладна спрямованість засвідчують завершеність, самостійність і практичну значущість дисертаційної роботи В. І. Меленчука.

**Зауваження до дисертаційної роботи та дискусійні положення.** Дисертація В. І. Меленчука вирізняється високим рівнем наукової обґрунтованості та аргументованості основних положень, проте окремі аспекти викликають дискусійне зацікавлення або можуть бути доопрацьовані у майбутніх дослідженнях.

Зокрема, у роботі автором визначено процедуру списання «депозитних коштів», які належать боржнику у виконавчому провадженні. Автором зроблено висновок, що виконавець не може в будь-який момент списати кошти, які містяться на депозитному рахунку боржника, а лише в день завершення депозитного договору. Відтак дисертант пропонує внести зміни до «загальних правил укладення депозиту» та дозволити виконавцям списувати депозитні кошти боржника в будь-який момент, не чекаючи на день, коли закінчиться строк такого депозиту. Справді, проблемним у виконавчому провадженні залишається питання про списання коштів боржника, які знаходяться на депозитному рахунку. Вважаємо, що автору слід було приділити більше уваги питанню звернення стягнення на депозитні кошти боржника, зокрема в частині надання дозволу виконавцю списувати такі кошти без очікування завершення строку депозитного договору, адже вказані відносини врегульовані не лише законодавством у сфері виконавчого провадження, а й банківським законодавством, яке зобов'язує банки діяти відповідно до його положень.

У дисертації цілком слушно наголошено на процедурі звернення стягнення на грошові кошти боржників, однак лише згадується про можливість зловживання боржниками своїми правами в частині виведення активів поза межами арештованих рахунків. Так, автор в дисертаційному дослідженні слушно зауважує, що деякі банки, отримавши постанову виконавця про арешт коштів боржника повідомляють його про майбутнє накладення арешту на його рахунки, що дає змогу боржнику здійснити їх перерахування до накладення арешту. З метою запобігання вказаним діям боржника доцільно розробити механізм, який би унеможливив здійснення боржником перерахування коштів за таких обставин (з моменту коли банк отримав відповідну постанову виконавця). Тому перспективним напрямом подальших досліджень є розробка моделей для запобігання зловживанню процесуальними правами боржника щодо виведення грошових коштів через криптовалюту чи інші фінансові інструменти.

У роботі автор робить висновок, що слід на законодавчому рівні врегулювати питання про заборону накладення арешту на рахунки боржника-військовослужбовця, на який зараховується грошове забезпечення, тому доцільно доповнити статтю 73 Закону України «Про виконавче провадження», а саме п.6 ч.2 викласти в такій редакції: «грошове забезпечення, а також додаткові та одноразові грошові допомоги військовослужбовців». Додатково слід зобов'язати всі банківські установи створювати захищені рахунки військовослужбовцям для зарахування виключно грошового забезпечення із військових частин, в тому числі одноразові грошові допомоги, додаткової грошової допомоги тощо. Вважаємо вказаний висновок слушним, але таким, що потребує конкретизації. Зокрема, вказана пропозиція може спрацювати лише тоді, коли відповідні зміни будуть внесені і до банківського законодавства, в якому буде передбачено чітку ідентифікацію банківських рахунків, які належать саме військовослужбовцям. Окрім того, військовослужбовець може бути демобілізований, але водночас він/вона можуть мати банківські рахунки, на які раніше надходили, але

продовжуватимуть надходити кошти в якості грошового забезпечення, або інші додаткові чи одноразові грошові допомоги для військовослужбовців. Відтак вказані положення потребують уточнення.

Значно збагатило би роботу пропозиції автора щодо можливості звернення стягнення на криптовалюту. Дисертант в роботі зазначає, що криптовалюта наразі створює істотні виклики для системи примусового виконання, оскільки її децентралізований характер, використання криптографічних технологій, відсутність єдиного державного чи фінансового посередника та ускладнена ідентифікація власника, фактично, перетворюють її на інструмент приховування активів боржника від стягнення. Погоджуємося з такою позицією, однак вважаємо, що було б доцільно висловити позицію автора щодо можливих змін в законодавстві, які б дали змогу звертати стягнення на криптовалютні активи. Звертаю увагу, що криптовалюта – це насамперед різновид віртуальних активів, а не грошові кошти в безготівковій формі, однак цей віртуальний актив досить часто розглядається і як власне актив, і як засіб розрахунків між особами.

Усі зазначені зауваження та побажання не зменшують загальної наукової цінності роботи і можуть бути сприйняті радше як орієнтири для подальших наукових студій у галузі звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні.

**Загальний висновок.** Дисертація Меленчука Володимира Ігоровича на тему «Звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні» є завершеною самостійною кваліфікаційною науковою працею. У ній отримано нові науково обґрунтовані результати, що мають значення для подальшого розвитку правничої науки та вирішують конкретне наукове завдання, що полягає у розв’язанні теоретичних і практичних проблем звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні.

Дисертація Меленчука Володимира Ігоровича на тему «Звернення стягнення на грошові кошти боржника у виконавчому провадженні» за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою і практичною цінністю здобутих результатів у повній мірі відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а її автор Меленчук Володимир Ігорович за результатами публічного захисту заслуговує на присудження йому освітньо-наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

**Офіційний опонент:**  
**доцент кафедри інтелектуальної власності,**  
**інформаційного та корпоративного права**  
**юридичного факультету**  
**Львівського національного університету**  
**імені Івана Франка,**  
**кандидат юридичних наук, доцент**

**Леонід ТАРАСЕНКО**